

ДК 32:316.46:159.9.

ГЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ЛІДЕРСТВА ЯК ФЕНОМЕНУ ОБДАРОВАНОСТІ У КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ВНЗ.

Ляхович Н. М.

Слободяник В. І., канд. психол. наук
Львівський Державний університет безпеки життєдіяльності

В наш час у суспільстві інтерес до проблематики лідерства істотно зростає, як у наукових колах, так і серед педагогічної громадськості. Це обумовлено, з одного боку, тим, що розгляд процесів міжособистісної взаємодії з позицій гуманістичної психології посилив інтерес до кожної окремої особистості, її місця і ролі в цій взаємодії, з іншого боку, демократичні процеси в суспільстві: багатопартійність, відносна самостійність органів місцевого самоврядування, розвиток підприємництва активізували процес висування великої кількості лідерів – суспільно-політичних діячів, парламентарів, керівників сучасних підприємств тощо [5].

Як зазначено в психологічній літературі, роль лідера дуже значна в малій групі, тому що він вирішує головні завдання, які поставлені перед групою у певній ситуації. На місці лідера не може бути будь-яка людина, а лише той, чия готовність діяти відповідає моменту. Специфіка лідерства полягає в тому, що роль лідера не тільки "дають", але він бере її сам. Іншими словами, - лідером може стати той, хто крім відповідного соціально-психологічного складу має достатню мотивацію лідерства, хоче виконувати цю роль у малій групі у певній ситуації [6]. На думку вчених лідер – це людина, яка бере на себе відповідальність за групу, реалізує суспільний інтерес, той, хто вміє впливати, змусити функціонувати, здатний створити гармонію стосунків між усіма, забезпечити найвищий рівень досягнень як на матеріальному, так і на духовному рівні [3]. В якомусь сенсі лідер наділений природною схильністю, вдосконаленою життєвим досвідом. Тобто лідером необхідно не лише народитися, але й стати. Обдарованість-це комплекс задатків і здібностей, які дозволяють досягти успіхів у певному виді діяльності порівняно з іншими людьми [3]. Лідерство є обдарованістю, яку підлітковому віці і ґрунтується на прагненні одержати визнання власної індивідуальності, значущості в підлітковому мікросередовищі, бути прийнятим групою, і є домінуючою....

На думку вчених, високі лідерські здібності є обдарованістю підлітків тоді коли існує дослідницька творча активність, можливість прогнозу і передбачення, створення ідеальних еталонів які забезпечують високі, естетичні, моральні, інтелектуальні оцінки [2;4]. На розвиток лідерських якостей впливає чимало факторів найважливіші це-риси лідерства, завдання, які він покликаний виконувати; його послідовників, систему їх взаємодії, соціальне визнання, а основним з яких вважається сім'я, черговість народження сім'ї. Кожний раз, коли народжується дитина, повністю змінюється внутрішній уклад сім'ї, рівень розвитку лідерських якостей у других дітей може змінюватися тим, що перша дитина зазвичай задає темп розвитку другій, і, таким чином, друга дитина стимульована перемогти свого старшого суперника. Завдяки таким умовам молодша дитина швидше починає розвиватися швидше, вона «мчить вперед» у своєму розвитку так швидко, як тільки може. Через це другі діти виростають конкурентними, честолюбними, зорієнтованими на здобуття переваги й у них також можуть розвинути лідерські здібності. У сучасній науці, за наявності певних умов, лідерство характеризується неоднозначно. Аналіз наукових джерел дав можливість визначити наступні основні підходи до його трактування:

1. Лідерство – це різновид влади, специфікою якої є спрямованість зверху вниз, а також те, що носієм виступає не більшість, а одна людина або група осіб. Політичне лідерство, пише Жан Пондель, – це «влада, здійснювана одним або декількома індивідами, для того, щоб спонукати лідерів нації до дій» [1].

2. Лідерство – це управлінський статус, соціальна позиція, пов'язана із прийняттям рішень, це керівна посада. Така інтерпретація лідерства впливає зі структурно-функціонального підходу, що випускає розгляд суспільства як складної, ієрархічно організованої системи соціальних позицій і ролей. Заняття в цій системі позицій, пов'язаних з виконанням управлінських функцій (ролей), і дає певний статус лідера. Іншими словами, як відзначає Даунтон, лідерство – це «становище в суспільстві, що характеризується здатністю особи, що це становище займає, скеровувати й організувати колективну поведінку деяких або всіх його членів».

3. Лідерство – це вплив на інших людей [1].

Таким чином лідерство в підлітків характеризується, насамперед, звертанням до людини і має безпосереднє відношення до механізму людських взаємин. Прагнення до лідерства стає домінуючою тенденцією взаємодії підлітків. А само лідерство стає певним способом поведінки і діяльності та виявляється не тільки в міжособистісних стосунках, а в усіх видах діяльності: навчальній, трудовій, ігровій і т. д. До того ж, ця взаємодія може бути організована практично в кожній предметній діяльності.

Література:

1. Блондель Ж. Политическое лидерство. Путь к всеобъемлющему анализу. – М.: Б.и., 1992. – 136 с.
2. Выготский Л.С. Психология подростка. – М.: Педагогика, 1982. – 361 с.
3. Давиденко А.А. Діти інтелектуали, дослідники, творці, винахідники // Обдарована дитина. – 2004. – №1. – С. 32–38.
4. Пиаже Ж.: Психология интеллекта. – М., 1969.
5. <http://novosvit.pp.ua/fenomen-osobystisnoji-obdarovanosti/>.
6. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Лідерство>.

УДК 159.944-41

СТРУКТУРА ВНУТРІШНЬОЇ МОТИВАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Мацюк К. І.

Сірко Р. І., канд. психол. наук, доцент
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Інтенсивний розвиток українського суспільства в усіх сферах його життєдіяльності і розширення інформаційного простору вимагають від підростаючого покоління вміння орієнтуватися у швидкоплинному потоці інформації та ефективно засвоювати нові знання. Знаючи мотиви, які спонукають людину до активності, можна цілеспрямовано впливати на її поведінку і діяльність [1]. Навчання у вищих навчальних закладах охоплює у становленні людини юнацький вік. Очевидно, що ці вікові періоди безпосередньо відбиваються на всьому наступному житті, оскільки юнак вибирає і будує свій спосіб життя, свою систему цінностей [2]. Саме тому метою дослідження вибрано аналіз особливостей мотивації пізнавальної діяльності пізнавальної діяльності.

У дослідженні приймали участь студенти першого курсу інституту Цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності у загальній кількості 60 осіб, з них 33 хлопців та 27 дівчат.

Критерієм розподілу груп був вибраний рівень успішності. До групи високого рівня успішності входять особи з середнім балом від 4,0-5,0; до групи низького рівня успішності - особи з середнім балом від 2,1-3,99. Таким чином, група високого рівня успішності налічує 30 осіб, що складає 50% від загальної кількості. До групи низького рівня успішності ввійшли також 30 студентів (50%).

Згідно результатам кореляційного аналізу у групі низького рівня успішності на $p < 0,05$ рівні значимості виявлені значимі зв'язки з трьома показниками - мотивацією самопізнання, рівнем мобілізації зусиль та обернений зв'язок із показником вольових зусиль. Потрібно зазначити, що мотивація самопізнання більш характерна для раннього юнацького віку, а у періоді пізньої юності прискореними темпами розвивається професійна самосвідомість особистості (світогляд, переконання, мрії в контексті професійного навчання), відбувається усвідомлення себе як активного члена суспільства і конкретизується суспільно значима позиція. Звідси можна зробити висновок, що у групи з низьким рівнем навчання ще недостатньо сформована професійна самосвідомість, і акцент йде на мотивацію самопізнання. Існує взаємозв'язок успішності з рівнем мобілізації зусиль - планування суб'єктом певної діяльності в якій необхідне включення всіх сил, для досягнення певної мети, наприклад на екзамені, заліку, під час виступу на семінарі студенту необхідно мобілізувати інтелектуальні можливості, в повній мірі використовувати свої знання, досвід навчання у вузі. Виділений обернений зв'язок із показником вольових зусиль, оскільки для досягнення успіху у діяльності студенти з низькою успішністю і переважною зовнішньою мотивацією мають слабкий прояв наполегливості, стриманості, самостійності